

**Stockholms
stad**

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
Herrängen/Älvsjöskogens förskolor

Tjänsteutlåtande

Dnr: HÅ 2024/696

Handläggare

Catherine Flodén
Telefon:08-50821690

Till

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2025-03-20

Verksamhetsberättelse 2024

Herrängen/Älvsjöskogens förskolor

Herrängen/Älvsjöskogens
förskolor

start.stockholm

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	3
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	7
KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	7
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan	7
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv	18
KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning	22
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	22
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.2 Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar	24
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	25
KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla	27
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	27
Uppföljning av ekonomi	31
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	31
Investeringar	32
Medel för lokaländamål.....	32
Övrigt.....	32
Systematiskt kvalitetsarbete.....	34
Övrigt	36
Redovisning av synpunkter och klagomål	38

Sammanfattande analys

Enheten bedömer att enheten helt har uppfyllt fyra enhetsmål och delvis uppfyllt två enhetsmål. Det är ett mål färre som vi helt uppnått jämfört med förväntningarna i T2. Detta grundar sig på att vi inte når målen i indikatorn kopplat till KF:s mål för verksamhetsområde 1.2 Alla barn ska ges en likvärdig möjlighet till utveckling och lärande.

Vi funderar kring hur vida dessa indikatorer ger en helt rättvis bild av hur pass likvärdig möjligheten till utveckling och lärande är? Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavarna till 91% är i helhet nöjda med sina barns förskola och upplever att barnen utvecklas och lär i förskolan.

I enheten har vi arbetet med vår arbetsmiljö i fokus. Ett av våra enhetsmål handlar om att vara en attraktiv arbetsgivare och att ha en god arbetsmiljö. Vi har ett tydligt uppdrag och fokus på att höja vårt AMI. Vi når i dag efter årets insatser ett AMI på 77, vilket innebär att har en bit kvar tills vi når målet med ett AMI motsvarande 79. Vi arbetar aktivt med att fortsätta sänka sjukfrånvaron. Kortsidfrånvaron har sjunkit från 3,5% till 3,0% under detta år.

Vi arbetar ständigt med att se över och organisera oss så att vi ska ha en budget i balans vid årets slut. Vi har en daglig kontroll av antal barn och pedagoger för att säkerställa att vi använder våra resurser sparsamt och ändamålsenligt. Dock kan arbetet med att klara ekonomin, tenderat att kortsiktigt ge en negativ effekt på vårt arbetsmiljömål.

- Alla barn i förskolan stimuleras och lär utifrån sina förmågor i en utbildning med likvärdig och tillgänglig lärmiljö med följande delmål/förväntade resultat: (Uppfylls delvis)

Vi har gul-markerat samtliga indikatorer som härrör till målet. Vi reflekterar över att vi borde lagt in ett förväntat resultat kopplat till arbetet med pedagogisk miljö, för att få en röd tråd mellan de förväntade resultaten vi sätter upp för att nå målen och de utvecklingsområden vi skrivit fram i verksamhetsplanen. Vi ser positiva resultat från 2024 års nätverk i pedagogisk miljö för våra pedagoger som pågått under både vår och höstterminen. I nätverken har det skett ett fördjupat arbete och ett givande erfarenhetsutbyte. Vi kommer fortsätta med kompetenshöjande insatser inom området och vi håller i den analys vi gjorde i T1, att alla våra pedagoger behöver ta del av samma nätverk vilket vi organiserade för inför uppstarten i höstas.

Under 2024 har vi fortsatt vårt internationella samarbete med en socialpedagogutbildning i Hamburg. Det är en utbildning inom Erasmus+ som har en internationell praktik inlagd i sin utbildning.

- Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden i en inkluderande utbildning med följande förväntade resultat: (Uppfylls helt)

Vi har arbetat med Skolverkets material Specialpedagogik i förskolans praktik i vårt Specialpedagogiskt nätverk. Under vårterminen avslutade vi den fjärde modulen "Systematiska tidiga insatser". Pedagogernas arbetade med riktade insatser som utvärderats och följts upp. Vi har sett många fina resultat av insatserna, bland annat kopplat till högläsning och utmaningen att hitta former som fungerar för alla individer. Under hösten har

vi börjat titta på Skolverkets nya modul "NPF i en tillgänglig förskola" och lagt fokus på att utveckla arbetet med tydliggörande pedagogik. Alla har fått i uppgift att kartlägga sitt arbete med tydliggörande pedagogik på organisations, grupp och individnivå med hjälp av kartläggnings materialet och sedan välja ut ett område som man ska förstärka på sin avdelning. Arbetet kommer att följas upp på vårens nätverksträffar.

- Våra förskolor fungerar som kulturella och inkluderande mötesplatser för alla barn med följande förväntade resultat: (Uppnås helt)

Vi har erbjudit utvecklingsinsatser i form av workshops. Sammanfattningsvis har dem varit ett framgångsrikt koncept som gett fina ringar på vattnet i barngrupperna. Vi ser ett fortsatt behov av praktisk kunskap inom olika skapande tekniker och vikten av att själv som pedagog få arbeta med olika former av skapande är angelägen. På vår utvecklingsdag provade vi på att skapa musik genom ett AI verktyg, appen Suno. Där man på ett enkelt sätt kan skapa musik i olika genrer. I avdelningarnas utvärderingar kan vi se att barnen får ta del av en mängd kreativa undervisningssituationer med närvarande pedagoger. Detta spännande arbete fortsatte även under hösten med koppling till det nya läsårets tema: "Naturens magi " på olika sätt.

Ett exempel på projekt som synliggör ett transdisciplinärt arbete kopplat till flera olika estetiska uttryckssätt men med en extra dos drama är en avdelning som uttrycker sig så här: "Vi utgår från vår valda bok "Treo, Enis och en till", skriven av Maria Nilsson Thore. Under vårterminen arbetar vi fördjupat med bland annat barnens fantasi och skapande av sagor och berättelser, där de fått leka med ord, berätta och dramatisera. I enskilda barns lärloggar kan vi utläsa en betydande utveckling verbalt och i de kreativa processerna liksom att "relations byggen" med både barn och pedagoger stärkts och skapat tryggare och öppnare barn för att nämna några saker".

Olika möten "med" kultur sker hela tiden främst via vårt projekterande arbetssätt där vi ger barnen möjlighet att uttrycka sig på många olika sätt, (förutom verbalt) via olika estetiska uttryckssätt. Möten "för" barn innefattar olika former av kultur som barnen får ta del av via professionella kulturutövare. Det har till exempel handlat om teater och musikframträdanden samt besök på bibliotek och museum. Vi ser det som en demokratifråga att alla barn få möjlighet till kulturupplevelser av varierande slag.

Kvalitets- och utvecklingsarbete:

- *Likvärdig och tillgänglig lärmiljö:*

Våra utvecklingsinsatser kopplat till pedagogiska miljöer har under året haft ett extra fokus på våra ateljéer och miljöer för rollek, fantasi och drama. Vi ser att vårt pedagogiska miljönätverk och workshops för olika kreativa uttryckssätt har lämnat positiva spår hos verksamhetens barn och pedagoger. Skaparglädjen har fått stort utrymme. Att ge barnen många sätt att uttrycka sig på är en viktig del i våra pedagogiska ställningstaganden och pedagogerna har fått en stor dos pedagogisk påfyllning inom dessa områden, framförallt i olika former av skapande/estetiska läroprocesser. Det återstår trots det en del arbete att göra innan alla avdelningar lever upp till samma goda kvalitet utifrån de grund miljöer vi har bestämt oss för att ha. En ateljémiljö, läs och skriv hörna, en miljö för rollek kopplat till drama fantasi och teater. Samt en bygg och konstruktions hörna.

Vi ser ett fortsatt behov av den praktiska kunskap i olika skapande tekniker och vikten av att själv som pedagog få arbeta med olika former av skapande som funnits med i våra workshops. Vi tänker att vi i skrivningen av 2025 års Verksamhetsplan ska ta lärdom av att det finns en röd tråd mellan enhetsmål/ förväntade resultat och utvecklingsområden.

- *Barns som fått möjlighet att utveckla sitt språk i läsmiljöer av hög kvalitet via en fortsatt satsning på högläsning varje dag:*

Våra förskolor har erbjudit barnen högläsning i stor utsträckning. Vi har fortfarande en liten bit kvar tills vi kan säga att alla barn tagit del av kvalitativ högläsning varje dag. Vi ser flera framgångsfaktorer som vi kan sprida inom enheten. En tydlig struktur, organisation och prioritering av högläsningstunderna är viktigt liksom att skapa mindre sammanhang med ökad möjlighet till dialog.

- *Tillgänglig och inkluderande förskola/Specialpedagogik för lärande:*

Genom vårt arbete för att utveckla den pedagogisk miljö har pedagogerna fått möjlighet att utveckla sina förmågor att skapa en miljö där utformning och val av material gynnar alla barn. Alla pedagoger i enheten har under året deltagit i nätverk för att öka sina kunskaper i ämnet. Barnen i våra förskolor har under året erbjudits många olika sätt att utveckla sin självständighet och stärka tilliten till sin egen förmåga. Ett arbetssätt som genomsyrar verksamheterna är att barnen har varit delaktiga i återkommande vardagliga aktiviteter och rutiner som lett till att barnen har fått ett större inflytande över sin vardagssituation. Att kunna skrapa sin tallrik, sköta på och avklädning, hygienrutiner redan från yngre åldrar stärker tilliten till den egna förmågan. Genom att lita på barnens förmåga ger vi barnen möjlighet att bli trygga och självgående. Med uppmuntran, stöttning och genom att visa och ge instruktioner har vi gett barnen möjlighet att lyckas och känna att de kan. Under året har vi börjat använda oss av barnhälsoteamets nya kartläggningsmaterial.

- *Hållbart ledarskap och medarbetarskap:*

På enheten finns i dag ett stort fokus på arbetsmiljöarbetet. Det är en del i vårt kvalitets och utvecklingsarbete. Vårt mål är att genom olika insatser, tillgängligt ledarskap och en god systematik inom arbetsmiljöarbetet skapa en god arbetsmiljö, nöjda medarbetare med låg sjukfrånvaro. Vi har många olika processer som initierats och pågår kring arbetsmiljöarbetet, bland annat startade vi upp vårterminen med en mycket uppskattad och bra föreläsning om aktivt medarbetarskap i samarbete med Starck och Partner. Den blev en riktig energikick och ett bra avstamp för det fortsatta utvecklingsarbetet för en god arbetsmiljö för alla genom att föreläsaren bland annat satte fingret på viktiga delar att tänka på som medarbetare och arbetslag.

Enhetsens förskollärare tog under vårterminen del av stadsdelens ledarskapsprogram vilket även involverade hela arbetslagen i vissa delar. Vi arbetade vidare med innehållet från fortbildningen under vårterminens lärarforum. En viktig bieffekt var att det på ett väldigt positivt sätt skapade samhörighet mellan enhetens förskollärare och att de hämtat goda exempel från varandra.

Kompetensutveckling:

Nätverk: Vi tror på idén om ett kollegialt och kollaborativt lärande i nätverksform som nav i vårt utvecklingsarbete. Vi startade 2024 flera olika parallella nätverk.

- *Pedagogisk miljö:*

Alla barnskötare har deltagit i nätverksträffar kring pedagogisk miljö en gång i månaden under våren. Huvudfokus låg den här perioden på ateljé. Under hösten omorganiserade vi organisationen av våra nätverk så att alla medarbetare deltog i alla nätverk.

I nätverket pågår ett gediget arbetet med att utveckla förmågan att uttryckas sig via olika skapandeprocesser via drama, musik, berättande, läs, skriv, skapande. Vi är angelägna om att estetiken ska finnas med som en närvarande och synlig del av våra miljöer och arbetar för att tillföra den på olika sätt. Pedagogerna lär och utvecklas i våra interna pedagogiska miljönätverk både kopplat till den teori de får del av och till de reflektioner och erfarenhetsutbyten som sker pedagogerna emellan. Vi ser en stor nyfikenhet hos pedagogerna på varandras lärmiljöer och arbete. Vi har tagit hjälp av Katinka Vikingsens bok: Rum för lärande, för att skapa teorikoppling.

- *Specialpedagogiskt nätverk:*

Vi har arbetat med Skolverkets material Specialpedagogik i förskolans praktik. Under vårterminen avslutade vi den fjärde modulen "Systematiska tidiga insatser". Pedagogernas arbetade med riktade insatser som utvärderats och följts upp. Vi har sett många fina resultat av insatserna, bland annat kopplat till högläsning och utmaningen att hitta former som fungerar för alla individer. Under hösten har vi börjat titta på Skolverkets nya modul "NPF i en tillgänglig förskola" och lagt fokus på att utveckla arbetet med tydliggörande pedagogik. Alla har fått i uppgift att kartlägga sitt arbete med tydliggörande pedagogik på organisations, grupp och individnivå med hjälp av kartläggningsmaterialet och sedan välja ut ett område som man ska förstärka på sin avdelning. Arbetet kommer att följas upp på vårens nätverksträffar.

- *Fredagsnätverk:*

Leds av våra utvecklingsledare. Här pågår ett gediget arbetet med att utveckla såväl det projektinriktade arbetet som arbetet med våra pedagogiska miljöer. Här möts våra förskollärare i mindre grupper.

- *Workshop:*

Musik och olika skapande tekniker som målning, teckning och att sammanfoga olika material under både vår och höstterminen. Vi provade på en utvecklingsdag vid uppstarten av höstterminen att skapa musik genom appen Suno, ett AI verktyg.

- *Ledarskapsutbildning:*

Alla förskollärare har deltagit i stadsdelens utbildning. "Leda som arbetslag" Det har varit en framgångsfaktor att alla förskollärare deltagit samtidigt från enheten är reflektionen från våra förskollärare. Förskollärare från yngre barn för sig och äldre barn för sig. De lyfter fram det goda i mötet där man fått möjlighet till reflektion och erfarenhetsutbyte inom vår enhet. Ett exempel på det är hur man utifrån utbildningen gemensamt utformat mallen för den fasta dagordning för de veckovisa avdelnings reflektionerna.

- Utvecklingsdag om "Aktivt medarbetarskap" som en uppstart på årets arbetsmiljöarbetet.

En halv dag i januari 2024 i samarbete med Starck & partner, Föreläsning/worshop för alla medarbetare.

- Fortbildningar från barnhälsoteamet och habiliteringen.

Flera pedagoger har deltagit i föreläsningar på temat språk och specialpedagogik genom barnhälsoteamet och habiliteringen. Pedagoger har också deltagit i TAKK och flerspråkighets utbildningar. Enhetens pedagoger har även deltagit i många olika handledningstillfällen. Barnhälsoteamets kartläggningmaterial har implementerats under hösten. Vi ser det som ett stöd för att kartlägga gruppens och individens behov som utgångspunkt för avdelningens organisation och planering framåt.

- VFU-handledarutbildning.
- Handledning av enhetens biträdande rektor
- Tre av enhetens barnskötare studerar till förskollärare på betald arbetstid.

Medarbetarnas delaktighet:

Enhetens alla medarbetare har utvärderat och analyserat enhetens enhetsmål och förväntade resultat under december månad. Verksamhetsberättelsen kommer att presenteras på APT under januari 2025.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

— Inga data

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan

— Inga data

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barnskötare med barnskötarutbildning av totalt antal anställda (årsarbetare)	96,4					Fastställs 2024	2024
  Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	30,5 %	4,2 %	25,1 %	35,2 %	37,3 %	Ökning	VB 2024
Analys							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Årsmål	KF:s årsmål	Period
<p>Andelen legitimerade förskollärare är 30,5 % vilket är 6,8% under årsmålet, För att säkerställa att undervisningen sker under ledning av en förskollärare har vi i dag en förskollärare per avdelning. Periodvis har vi haft förskollärare som varit tillfälligt föräldralediga, eller sjukskrivna. Under dessa perioder kan en förskollärarkollega från ett annat arbetslag ha lett undervisningen alternativt en biträdande rektor. Under den perioden med den lösningen går en barnskötare in i gruppen. På några av våra förskolor har vi "storarbetslag", bland annat för att säkerställa ekonomin. För att få en budget i balans är det vad som tillåts. Flera av våra grupper har behov av verksamhetsstöd vilket gör att vi även behövt fylla på med stöd i form av barnskötare. och inte förskollärare.</p>							
 	Antal barn per anställd i förskolan (årsarbetare)	5,2 st		5,7 st	4,9	4,9	VB 2024
<p>Analys Antalet barn per anställd är 5,2 vilket ligger 0,3 barn över årsmålet. Barngruppernas storlek har skiftat mycket under året. Vi har haft betydligt färre barn i våra förskolor i år mot tidigare år. Vi har tagit in barn så fort det funnits barn i kön för att täcka upp att ett barn sagt upp sin plats. Det har i bland inneburit att vi haft två barn inskrivna samma månad i väntan på att det barn som slutar faktiskt slutat. Vi har ett tufft ekonomiskt läge och är i stort behov av att fylla våra grupper maximalt för att få en budget i balans. Det har inneburit att vår plan att under hösten anpassa våra yngrebarns grupper från tidigare 16 barn till 15 barn för att närma oss årsmålet 4,9 inte varit möjligt. Flera av våra grupper har behov av verksamhetsstöd vilket gör att vi även behövt fylla på med barn då extra stöd i form av personal tillsatts.</p>							
 	Antal barn per grupp	16,9 barn/avd.		16,8 barn/avd.	15	15	VB 2024
<p>Analys Antalet barn per grupp är 16,9, dvs 1,9 barn över årsmålet Barngruppernas storlek har skiftat mycket under året. Vi har haft betydligt färre barn i våra förskolor i år mot tidigare år. Vi har tagit in barn så fort det funnits barn i kön för att täcka upp att ett barn sagt upp sin plats. Det har i bland inneburit att vi haft två barn inskrivna samma månad i väntan på att det barn som slutar faktiskt slutat. Vi har ett tufft ekonomiskt läge och är i stort behov av att fylla våra grupper maximalt för att få en budget i balans. Det har inneburit att vår plan att under hösten anpassa våra yngrebarns grupper från tidigare 16 barn till 15 barn för att närma oss årsmålet 4,9 inte varit möjligt. Flera av våra grupper har behov av verksamhetsstöd vilket gör att vi även behövt fylla på med barn om det funnits i kön, för att kompensera då extra stöd i form av heltids personal tillsatts. Efter som alltid är normen men behovet av stöd bara på 50%. Samtidigt har vi några av våra förskolor har vi haft grupper med tio barn då det inte funnits barn i kön.</p>							
 	Antal barn per legitimerad förskollärare	16,9 st		16,3 st	15 st	Minskning	VB 2024
<p>Analys Antalet barn per legitimerad förskollärare är 16,9, dvs 1,9 barn över årsmålet. För att säkerställa att undervisningen sker under ledning av en förskollärare har vi i dag en förskollärare per avdelning. Periodvis har vi haft förskollärare som varit tillfälligt föräldralediga, eller sjukskrivna. Under dessa perioder kan en förskollärarkollega från ett annat arbetslag gått in och ansvarat för och lett undervisningen alternativt en biträdande rektor. Under den perioden med den lösningen har då en barnskötare gått in i gruppen i stället för en barnskötare. Några av våra förskolor har "storarbetslag", detta då det inte funnits barnunderlag till två grupper och har då behövt slå ihop grupper. Det har inte varit möjligt ekonomiskt att ha ytterligare en förskollärare i dessa grupper vilket gör att vi inte når målet gällande förskollärartäthet och barngrupps storlek. I några grupper har vi hållit ner antalet barn till 10 st barn då det inte funnits barn i kön och då bemannat med en barnskötare och en förskollärare. Flera av våra grupper har behov av verksamhetsstöd, vi har då fyllt på i grupperna med stöd i form av barnskötare. För att få en budget i balans är det vad som tillåts.</p>							

Nämndmål: Alla barn i förskolan stimuleras och lär utifrån sina förmågor i en inkluderande utbildning med likvärdig och tillgänglig lärmiljö

— Inga data

Beskrivning

Målet nås genom att utbildningen bedrivs i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer som uppmuntrar till kommunikation, lek och utforskande. Social, pedagogisk och fysisk miljö skapar tillsammans förutsättningar för barns lärande och utveckling. Språkutvecklande arbete genomsyrar hela utbildningen. Rektor leder och samordnar det pedagogiska arbetet och organiserar de strukturella förutsättningarna för utbildningen. Förskolläraren ansvarar för att undervisning bedrivs i enlighet med målen i läroplanen. Arbetslaget genomför utbildningen utifrån sina respektive uppdrag.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära
- Ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utforma och genomföra kompetenshöjande insatser för förskollärare och arbetslag i pedagogiskt ledarskap utifrån läroplansuppdraget.	2023-01-01	2024-12-31	
✓ Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla sina läsmiljöer och lärmiljöer med fokus på drama, musik, berättande och skapande.	2023-01-01	2024-12-31	
<p>Analys</p> <p>Likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer har varit ett av våra viktigaste utvecklingsområden detta läsår. Det är ett ständigt pågående arbete. Vår enhet tagit ställning gällande vilka lärmiljöer som ska finnas som bas på varje avdelning enligt följande; Läs och skrivhörna. Ateljémiljö för skapande/bild och form. En miljö för Bygg och konstruktion samt Rollek, kopplat till fantasi, drama och teater. Våra miljöer ska även ge förutsättningar för Musik, dans och rörelse. Språk, naturvetenskap, teknik och matematik finns med i alla lärmiljöer. Våra läsmiljöer har vi arbetat med sedan ett par år tillbaka och alla arbetslag har i dag iordningställda läsmiljöer som är inbjudande och lockar till läsning. Tidigare år har vi även arbetat med våra bygg och konstruktions hörnor, en miljö som även i dag bidrar till målet kring berättande då det i dessa miljöer sker konstruktion men även mycket fantasi, språklig utvecklingen bland annat kopplat till berättande. Kopplat till berättande har vi vårt stora omtag när det gäller högläsning där vi ser en stor utveckling. Olika möten med kultur sker hela tiden främst via vårt projekterande arbetssätt där vi ger barnen möjlighet att uttrycka sig på många olika sätt, såväl verbalt som via olika estetiska uttryckssätt.</p> <p>Under verksamhets året har vi skapat möjlighet till utveckling och kunskapsinhämtning kopplat till aktiviteten genom våra nätverk och workshops. Pedagogerna lär och utvecklas i våra interna pedagogiska miljönätverk både kopplat till den teori de får del av och till de reflektioner och det erfarenhetsutbyte som sker pedagogerna emellan. I vårt nätverk för pedagogisk miljö, har vi tagit hjälp av Katinka Vikingsens bok: Rum för lärande, för att skapa en teorikoppling. Vi har erbjudit följande utvecklingsinsatser i form av workshops. Grafiska ateljén, Musikworkshop, Målarateljé med klippa, bygga och konstruera som tema.</p> <p>Vi provade på en utvecklingsdag vid uppstarten av höstterminen att skapa musik genom ett AI verktyg, appen Suno. Ett enkelt sätt att skapa egna texter och prova att sätta olika musik genrer till.</p> <p>Våra analyser visar även på vikten av att hela arbetslaget får samma fortbildningsinsats för att den ska få ordentligt fotfäste på avdelningen då alla har samma ingång vbländ annat vid den gemensamma reflektionstiden. Vi har sett över vår organisation av vår två nätverk för att under hösten nu kunnat tillgodosett det önskemålet.</p>			

Enhetsmål: Alla barn i förskolan stimuleras och lär utifrån sina förmågor i en utbildning med likvärdig och tillgänglig lärmiljö

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

-Barn som utifrån sin ålder fått förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften.
-Enhetens medarbetare har erbjudit barnen högläsning varje dag i läsmiljöer av god kvalitet.

Analys

Enheten bedömer att enhetsmålet delvis har uppnåtts.

Bedömningen grundar sig på att de båda förväntade resultaten delvis uppnåtts. Som stöd för bedömningen har enheten även vägt in att tillhörande indikatorer och aktiviteter genomgående delvis har uppnåtts. Bedömningen grundar sig även på de utvärderingar, analyser och självskattningar som våra pedagoger gjort i juni och december 2024 samt den samlade analys som skett i ledningsgruppen med målet och dess förväntade resultat som utgångspunkt.

Förväntat resultat: Barn som utifrån sin ålder fått förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften.

Enheten bedömer att det förväntade resultatet delvis uppnåtts.

Vår intension har varit att alla barn fått möjlighet att utveckla sitt verbala språk utifrån sin fulla potential, vilket vi ser som ett viktigt led i vårt demokratiarbete. Genom ett språkutvecklande arbetssätt med högläsning som återkommer varje dag som en viktig ingrediens, så har vi stärkt barnens förmåga att argumentera och förhandla och sätta ord på tankar, åsikter och känslor. I dialog med andra har barnen lärt sig att kunna uttrycka sig och göra sin röst hörd samtidigt som deras förmåga att lyssna och respektera andras tankar, perspektiv och önsknings har ökat.

En viktig faktor är att vi ser det verbala språket som en grundläggande förutsättning för lärande, även inom läroplanens övriga målområden som till exempel naturvetenskap eller matematik, vilket gör det särskilt angeläget. Vi har sedan flera år en satsning på språk och språkutvecklande insatser. Vi håller i och håller kvar det tidigare utvecklingsinsatser vi haft bland annat med Agneta Edwards.

Det vi har utvecklat under året är framförallt vårt sätt att utvärdera våra språkutvecklande insatser genom att tydligt lyfta fram varje del i detta förväntade resultat. Det här året har vi framförallt satsat på att alla avdelningar ska genomföra språksamtal, i första hand med de flerspråkiga barnens familjer.

Rutiner, metoder och arbetssätt som testats under året samt vilka effekter vi kan se av de förändringar som skett:

I och med utvärderingen/analysen som vi genomförde, inför skrivningen av årets

tertialrapporter så tog vi ett nytt grepp om vårt sätt att utvärdera detta språkmål. Genom att vi delat upp det förväntade resultaten i mindre delar, så såg vi tydligare om avdelningen jobbat med resultatets alla delmoment på ett bra sätt eller om det fanns ett fortsatt utvecklingsbehov. Pedagogernas svar visar att deras planeringar och utvärderingar/analyser har blivit alltmer konkreta och att allt fler har jobbat mer specifikt med planeringar av undervisningssituationer för att nå alla delmoment i det förväntade resultatet nu efter uppdelningen. Exempelvis: "Barn som utifrån sin ålder fått förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd". En avdelning skriver att "Samtalet och lyssnandet har en stor plats: barnen pratar, berättar, ställer hypoteser, frågar och kommunicerar med varandra och oss pedagoger. Samtalen är en del av vårt projekt där vi funderar och utforskar kroppen, både i stor och liten grupp. Våra samlingar är också ett viktigt tillfälle för samtal och lyssnande",

Ytterligare ett exempel, detta med koppling till "Förmågan att leka med ord" är: Ett barn samtalar med en pedagog om hur smutsig hon är efter att hon lekt ute med sand och vatten och gjort "geggamoja" och pedagogen säger att hela barnet skulle behöva åka in i tvättmaskinen. Barnet svarar skrattande att det går ju inte för "inte kan väl jag tumla runt i en tvättmaskin heller". Barnet har en förståelse att det är ett skämt samt en förståelse för vad tvätt gör i en tvättmaskin, den tumlar runt alltså en synonym till snurra, rulla runt. Hon kan sätta ordet i rätt sammanhang och även skämta tillbaka, hon var vid tillfället fyra år. I och med att fler och fler av pedagogerna medvetet planerat och arbetat med varje delmoment så har vi både synliggjort goda exempel och utvecklingsbehov framåt.

Vi har även lagt till en självvärderings mall i vårt dokument för utvärdering/analys av verksamhetsmålen o deras förväntade resultat. I denna mall har pedagogerna skattat hur de uppfattat att deras avdelningsarbete inom följande områden bidragit till deras barns språkutveckling:

- Via högläsning och andra samtalssituationer
- Via skapande i olika former
- Via aktiviteter med drama och lek
- Via musik i olika former

Identifiering av utvecklingsbehov samt förbättrade rutiner:

Hålla i och eventuellt utveckla de nya sätt att utvärdera som vi beskrivit här ovan.

Genom att sträva efter att möta alla barns språkande i deras proximala utvecklingszon tror vi oss kunna ge vart och ett av dem så bra förutsättningar som möjligt. Därför ser vi arbetet med språk samtal, där vi tillsammans med familjerna kartlägger deras barns språk och gör en samarbetsplan för arbetet framåt, som mycket angeläget.

I slutet av vårterminen behöver vi därför göra en gedigen utvärdering av hur språk samtalen genomförts samt synliggöra kvalitén i dem via goda exempel och utvecklingsområden. Vi behöver samtidigt titta på och hitta goda exempel på hur vi stöttar enskilda barn som behöver extra stöd inom språkområdet.

Förväntat resultat: Enhetens medarbetare har erbjudit barnen högläsning varje dag i läsmiljöer av god kvalitet. **Enheten bedömer att det förväntade resultatet delvis uppnåtts.**

Underlagen visar att alla våra förskolor erbjudit barnen högläsning i stor utsträckning. Vissa avdelningar har klarat att uppnå målet medan det varit betydligt svårare för andra. Vi har fortfarande en bit kvar tills vi kan säga att alla barn tagit del av kvalitativ högläsning varje dag vilket kan tyckas vara ett högt uppsatt mål. Våra analyser uppmärksammar även att det vissa dagar med högre frånvaro i pedagoggrupperna är en extra utmaning att få till högläsningen av god kvalitet för alla barn. Några avdelningar har framgångsrikt hittat alternativa planeringar för det, t ex genom att då organisera för läsningen i större grupper.

Vi har genom ett stadsbidrag fått möjlighet att köpa in en hel del böcker. Vi har framförallt satsat på klassiska sagor, böcker kopplade till de olika avdelningarnas projekt och övriga önskemål, poesi.

Rutiner, metoder och arbetssätt som testats under året samt vilka effekter vi kan se av de förändringar som skett:

Vi har sett flera framgångsfaktorer: En tydlig struktur, organisation och prioritering av högläsningstunderna är viktigt. Ett mindre sammanhang med ökad möjlighet till dialog är något som många pedagoger lyfter som viktigt för kvaliteten. Att satsa på högläsning utomhus är något flera grupper har utvecklat under året. Här har det funnits möjlighet att hitta mer tid till det i dagschemat. Vi har under året sett en utveckling av många förskolors pedagogiska miljöer för läs och skriv i uterummet.

I vårt nätverk för utveckling av den pedagogiska miljön har vi bland annat sett över hur våra läsmiljöer är utformade och hur vi kan göra dem till inbjudande och mysiga mötesplatser både för högläsning och för att barnen själva ska lockas att tita i böcker på egen hand eller tillsammans med varandra. I de fredagsnätverk som våra utvecklingsledare leder har arbetet kring högläsningen fångats upp och diskuterats som ett led i det projekterande arbetet. De mallar som pedagogerna skriver sina övergripande planeringar i knyter samman projektet med de förväntade resultat vi skrivit fram, i detta fall hur enhetens medarbetare lyckas med uppgiften att erbjuda högläsning av god kvalitet till alla barn som vistas på förskolan de dagar verksamheten är öppen.

Identifiering av utvecklingsbehov samt förbättrade rutiner:

Inför ytterligare inköp av litteratur behöver vi titta på och utgå ifrån den inventering av vilka olika genrer som finns för att få ett så heltäckande utbud som möjligt. Detta är även något våra avdelningar kan ha i åtanke vid kontakt med biblioteken. Forskning visar att högläsning som sammankopplas med dialog kring bokens innehåll, där till exempel ords betydelse förklaras och tankar som väcks hos barnen diskuteras, är bra och främjande för barns språkutveckling liksom att det är särskilt utvecklande att i direkt anslutning till en högläsningstund låta barnen leka och bearbeta innehållet i boken.

Till nästa verksamhetsplan behöver vi titta på och se över hur vi formulerar realistiska mål som går att uppnå. SMARTA mål.

Övrigt

Vi har reflekterat över att vi inte skapat ett förväntat resultat som följer upp vår del av kring "Likvärdig och tillgänglig lärmiljö" i enhetsmålet. I Verksamhetsplanen 2024 finns det med som en del av enhetens utvecklings och fokus områden.

Vi har fortsatt arbetet med att utveckla lärmiljöer med fokus på drama, musik, berättande, skapande och estetik och har därigenom gett barnen goda möjligheter att utveckla sin nyfikenhet och kreativitet samt lust att leka och lära utifrån dessa ämnesområden. Vi har anordnat fortbildningstillfällen för pedagoger i vårt nätverk med fokus på pedagogisk miljö både under vår- och höstterminen. Här har det skett ett fördjupat arbete och ett givande erfarenhetsutbyte utifrån de olika lärmiljöer vi fokuserat på. Huvudfokus har legat på "Ateljén som nerv" och vi har utgått från Katinka Vikingsens bok "Rum för lärande". Inriktningen på de olika nätverkstillfällen vi haft har varit:

- Estetiska uttryckssätt och estetiska lärprocesser samt den Grafiska ateljédelen
- Ateljéer som mötesplatser och Ateljéns olika roller samt Måla och teckna
- Med ateljén som utgångspunkt och Ateljén som bas i det projekterande arbetssättet samt Klistra, bygga och konstruera.

Pedagogerna har i sina arbetslag skapat egna film där de visar och berättar om avdelningens utvecklingsarbete och resultat med före och efterbilder som utgångspunkt och vad de lärt sig.

- Fantasi, magi och förundran. Hur skapar vi möjligheter i våra lärmiljöer för fortsatt undersökande av det vi förundrats av?

Våra utvecklingsledare har även följt upp arbetet med de pedagogiska miljöerna tillsammans med förskollärarna under några av våra fredagsnätverk. Våra utvecklingsledare samt biträdande rektorer har även haft en handledande funktion kopplat till arbetslagen.

Vi ser att vårt nätverk i pedagogisk miljö har varit framgångsrikt och uppskattat av pedagogerna och vi ser en påtaglig utveckling av de pedagogiska miljöer avdelningarna arbetat med. Det har varit positivt att vi under höstterminen även kunnat erbjuda våra förskollärare att delta tillsammans i ett pedagogiskt miljönätverk vilket resulterat i att tre pedagoger/avdelning har kunnat få del av nätverksinnehållet vilken underlättat det fortsatta utvecklingsarbetet på avdelningarna eftersom pedagogerna upplever att de har väldigt begränsat med tid att kunna delge varandra.

Identifiering av utvecklingsbehov samt förbättrade rutiner:

Vi ser att vi borde lagt in ett förväntat resultat kopplat till arbetet med pedagogisk miljö för att få en tydlig röd tråd mellan de utvecklingsområden vi skrivit fram i verksamhetsplanen och de förväntade resultat vi sätter upp för att nå de målen.

Vi ser ett fortsatt behov av kompetenshöjande insatser inom området varför vi planerar att anordna dessa nätverk även under det kommande verksamhetsåret. Det återstår en del arbete att göra innan alla avdelningar lever upp till god kvalitet utifrån de grund miljöer vi har bestämt oss för att ha: Läs och skrivhörna. Ateljémiljö för skapande/bild och form. En miljö för Bygg och konstruktion samt Rollek, kopplat till fantasi, drama och teater. Våra miljöer ska även ge förutsättningar för Musik, dans och rörelse.

Vi ser även ett fortsatt behov av den praktiska kunskap i olika skapande tekniker och vikten av att själv som pedagog få arbeta med olika former av skapande som funnits med i våra workshops. Därför planerar vi att genomföra ytterligare workshops under det kommande året. Vi planerar att på ett tydligare sätt koppla nätverket till stadsdelens stöddokument för likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer.

Vi har varit angelägna om att estetiken ska finnas med som en närvarande och synlig del av våra pedagogiska miljöer och vi har arbetat för att tillföra den i större utsträckning än tidigare på olika sätt. Vi har kommit en bit på väg men mycket återstår även inom detta område.

Ett önskemål från pedagogerna om att låta platsen för nätverket rulla mellan de olika förskolorna för att de skulle kunna ta del av varandras miljöer har vi inte kunnat tillmötesgå av praktiska skäl. Detta kan kanske lättare genomföras efter omorganisationen med den nya Chefsstrukturen till hösten. Kopplat till målformuleringen kring likvärdig och tillgänglig lärmiljö är vi glada över de investeringsmedel vi fått oss tilldelade för välbehövligt tillskott av nya basmöbler.

Internationellt samarbete: Under 2024 har vi fortsatt vårt samarbete med en socialpedagogutbildning i Hamburg. Det är en utbildning inom Ersamus+ som har en internationell praktik inlagd i sin utbildning. Syftet är att studenterna ska lära sig om det pedagogiska arbetet i Sverige och om hur läroplanen tillämpas. Ett annat syfte är att studenterna ska få uppleva hur det är att komma till en annan kultur, inte kunna språket men ändå vara delaktiga i barngruppsarbetet.

Vi tog emot en grupp med 16 studenter under maj månad. Några av studenterna togs emot av förskolor i Axelsberg. Det har varit lärorikt från båda håll och en spännande och utmanande upplevelse att få möta studenterna och att ha dem med i verksamheten. I maj 2025 planerar vi att ta emot en ny grupp.

Vi i ledningen hade ett utvärderingsmöte innan de åkte hem och det var slående hur de under den relativt korta tiden hunnit knyta an till barn och pedagoger. Det är nu andra året som vi haft detta samarbete i den här enheten och det har verkligen varit uppskattat från båda håll.

Nämndmål: Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden i en inkluderande utbildning

— Inga data

Beskrivning

Målet nås genom att förskolans arbete med normer och värden präglas av barnkonventionens intentioner i en inkluderande utbildning för alla barn. Utbildningen skapar likvärdiga möjligheter för alla barn att uttrycka sina tankar och åsikter för att ha inflytande över sin vardag. Utbildningen är trygg och säker, riktlinjerna i Säker förskola, där arbetet med Aktiva åtgärder är en del, är vägledande i det arbetet. Rektor säkerställer att alla barn får det stöd de behöver för sin utveckling inom ramen för förskolans uppdrag. Undervisningen kännetecknas

av lek, språk samt hållbar utveckling, där barnens förmågor och intressen tas tillvara i undervisningens utformning.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Självständighet och tillit till sin egen förmåga
- Förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen fortsätta utvecklingsarbetet av övergångar från förskola till grundskola i samverkan med utbildningsnämnden.	2023-01-01	2024-12-31	
Analys Enheten har deltagit i två möten enligt Tid och aktivitetsplanen för samverkan med skolan under 2024. Under våren deltog båda biträdande rektorerna samt ett flertal förskollärare i ett samverkansmöte med skolan som arrangerades av Långbro/Solbergaskogens förskolor. Med på mötet var representanter från förskolor och skolor inom vårt kluster. Vi tittade på den pedagogiska miljön och fick en genomgång om hur man arbetade på förskolan och vi hade samtal om övergången från förskola till skola och de speciella utmaningar som finns. I oktober deltog båda biträdande rektorerna sam en av utvecklingsledarna i ett möte som arrangerades av Johan Skyttesskolan.			
 Stadsdelsnämndens förskoleenhet ska fortsätta utveckla förskolans lärmiljöer som en del i det förebyggande och inkluderande arbetet.	2023-01-01	2024-12-31	
Analys Genom vårt arbete med för att utveckla den pedagogiska miljön har pedagogerna fått möjlighet att utveckla sina förmågor att skapa en miljö där utformning och val av material gynnar <u>alla</u> barn. Alla pedagoger i enheten har under året deltagit i nätverk för att öka sina kunskaper i ämnet. Den pedagogiska lärmiljön har utvecklats och tydliggjorts på ett sätt som gynnar alla barns möjlighet att fokusera och tillgodogöra sig undervisningen. Pedagogerna har skapat pedagogiska miljöer med tydlig ordning som är tillgängliga och estetiskt tilltalande. Ett arbete för att kartlägga behovet av tydliggörande pedagogik har påbörjats.			

Enhetsmål: Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden i en inkluderande utbildning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn som fått möjligheten att utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga.
- Barn som utvecklat sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler.

-Enhetens medarbetare har utvecklat ett specialpedagogiskt förhållningsätt som en del i det förebyggande och inkluderande arbetet.

Analys

Enheten bedömer att enhetsmålet har uppnåtts under året.

Bedömningen grundar sig på de utvärderingar och självskattningar som våra pedagoger gjort i juni och december 2024 samt den samlade analys som skett i ledningsgruppen med målets förväntade resultat som utgångspunkt. Vi har under året erbjudit pedagoger totalt åtta nätverksträffar i vårt specialpedagogiska nätverk, liksom möjlighet att delta i habiliteringens digitala föreläsningar vilket många valt att göra. Flera arbetslag har haft handledning och deltagit i utbildningar som hållits av barnhälso-teamet, habiliteringen eller autismcenter.

Barn som fått möjligheten att utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga.

Barnen i våra förskolor har under året erbjudits många olika sätt att utveckla sin självständighet och stärka tilliten till sin egen förmåga.

Ett arbetssätt som genomsyrar verksamheterna är att barnen har varit delaktiga i återkommande vardagliga aktiviteter och rutiner. Detta har lett till att barnen har fått ett större inflytande över sin vardagssituation. Att kunna skrapa sin tallrik, sköta på och avklädning, hygienrutiner redan från yngre åldrar stärker tilliten till den egna förmågan. Genom att lita på barnens förmåga ger vi barnen möjlighet att bli trygga och självgående. Med uppmuntran och stöttning och genom att visa och ge instruktioner har pedagogerna gett barnen möjlighet att lyckas och känna att de kan.

Avdelningarna har under året utvecklat sina miljöer till att bli mer tydliga, inspirerande och tillgängliga så att barnen på eget initiativ kan ta för sig av det pedagogiskt materialet. Vi ser även att många avdelningar använder sig av tydliggörande visuella stöd såsom bildstöd, dagsschema och aktivitetstavlor. Detta underlättar barnens självständighet och barnen blir stolta över att de faktiskt klarar sig själva.

Barnen har deltagit i återkommande planerade undervisningstillfällen som har gett barnen möjlighet att utveckla sina färdigheter och förmågor när det gäller drama, sång och musik, berättande, skapande, lek och rörelse. Att våga, lyckas och att lära sig stärker tron på den egna förmågan.

I vårens gemensamma projektarbetet med kroppen som tema har många arbetat med känslor och sinnen. Det har lett till att barnen fått större förståelse för sig själva och för andra. Fokus i projektet har också legat på att bygga barnens tillit till sin egen förmåga. Under terminen har många barn gått från att varit osäkra i början till att fullfölja uppgifter med lätthet.

Barn som utvecklat sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler.

Vi har sett att det har skett ett förändrat lärande då barnen har fått en förförståelse för bland annat turtagning, samspel, ömsesidighet och respekt in för varandras lekar och varandra. I leken har pedagogerna varit närvarande och gett barnen verktyg för att kunna hantera

konflikter, missförstånd och att vägleda framåt i leken och med kompisrelationerna. Pedagogerna har aktivt arbetat med att barnen ska känna respekt och kunna säga ifrån i samspelet med andra, t ex med att visa "Stopp min Kropp"!

Pedagogerna har gett barnen tydlighet och ramar för vad som gäller i olika situationer tex samling, lek, matsituation: låta alla få talutrymme, vänta på sin tur, respektera olika åsikter, lyssna, vi skrattar inte åt någon etc.

Andra framgångsrika arbetsätt för att utveckla barnens förmågor att fungera i grupp och förstå sina rättigheter och skyldigheter har varit;

- Trestegsmetoden, en konflikthanteringsmodell som många praktiserar.
- Använda sig av litteratur som är inriktad på sociala värden, Djuren på djuris, Förskolegänget, Kompisböckerna som tar upp ämnen som t.ex, dela med sig, vänta på sin tur, säga stopp etc.
- Aktivt arbeta med Barnkonventionen bl.a genom temaveckor och litteratur.
- Arbeta med att skapa vikänsla i gruppen, att skratta och att ha roligt tillsammans bl.a genom gruppstärkande regellekar.

Enhetens medarbetare har utvecklat ett specialpedagogiskt förhållningsätt som en del i det förebyggande och inkluderande arbetet.

Under året har vi fortsatt att se en utveckling i det specialpedagogiska arbetet. Vi märker att förståelsen, medvetenheten och kunskapen fortsätter att öka hos pedagogerna.

Framgångsrika arbetssätt är;

- Tydliggörande pedagogik, fler arbetslag arbetar med aktivitetschema, tydlig veckostruktur och bildstöd.
- Se över avdelningens organisation så att den gynnar behoven i gruppen och enskilda barn. Arbeta i mindre grupper.
- Barnens förmågor och engagemang tas tillvara. Verksamheten planeras utifrån barnens intressen, styrkor och förmågor. Fler riktade insatser som gynnar det enskilda barnet planeras, kartläggningar och individuella handlingsplaner görs för de barn som behöver det.
- Skapa pedagogiska relationer där man har barnets bästa i fokus och ger barnet ett emotionellt, socialt och kognitivt stöd. Med lyhörda, engagerade pedagoger som finns nära barnen och stöttar ger man barnen en chans att lyckas i sin vardag och med sina relationer.
- Valet av det gemensamma temat för projektarbetet under hösten "Naturens Magi" har visat sig vara lätt att väcka engagemang för och få alla barnen med på. Att skogen har blivit en större del av den pedagogiska miljön som barnen vistas i har bl.a varit gynnsamt för barnens möjlighet till återhämtning.

I det **specialpedagogiska nätverket** har vi under våren arbetat med den fjärde modulen i Skolverkets material "Specialpedagogik i förskolans praktik, systematiskt tidiga insatser". Pedagogerna har arbetat med riktade insatser som utvärderats och följts upp. Vi har sett många goda resultat av insatserna, bland annat kopplat till högläsning och utmaningen att

hitta former som fungerar för alla individer. Under hösten har vi börjat titta på Skolverkets nya modul ”NPF i en tillgänglig förskola” och lagt fokus på att utveckla arbetet med tydliggörande pedagogik. Alla har fått i uppgift att kartlägga sitt arbete med tydliggörande pedagogik på organisation, grupp och individnivå och välja ut ett område som man ska förstärka på sin avdelning. Tyvärr har vi haft problem med kontinuiteten på nätverket då inte alla kunnat delta. Detta på grund av svårigheter att lämna sin barngrupp på grund av pedagogers frånvaro, inskolningar etc.

Under året har vi börjat använda oss av barnhälsoteamets nya **kartläggningsmaterial**. Under hösten har vi valt ut delar av materialet när det gäller organisation och gruppnivå som alla arbetat med. När det har behövts har vi även gjort individuella kartläggningar och handlingsplaner. Många avdelningar nämner att de uppskattat materialet och att kartläggningarna gett insikter och varit ett stöd för hur man kan organisera för att underlätta och skapa en förskola för alla. Materialet har hjälpt till att se förmågor och utmaningar för gruppen och enskilda barn. Handlingsplanens tydlighet med nuläge, insats och önskat läge har varit till stor hjälp. Men det behövs mer tid innan materialet är implementerat hos alla.

Genom vårt utvecklingsarbete för pedagogisk miljö har pedagogerna fått möjlighet att utveckla sina förmågor att skapa en miljö där utformning och val av material gynnar alla barn. Den pedagogiska lärmiljön har utvecklats och tydliggjorts på ett sätt som gynnar alla barnens möjlighet att fokusera och tillgodogöra sig undervisning. Pedagogerna har skapat pedagogiska miljöer med en tydlig ordning som är tillgängliga och estetiskt tilltalande.

Den specialpedagogiska kompetensen i enheten utvecklas även genom den handledning vissa arbetslag får av specialpedagoger, talpedagog och psykolog från stadsdelens barnhälsoteam, autismcentrum och habilitering.

Det finns ett stort intresse och engagemang hos pedagogerna för att utveckla sin specialpedagogiska kompetens. Det visar sig bland annat genom att många väljer att ta del av den kompetensutveckling som erbjuds av barnhälsoteamet och habiliteringen.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv

— Inga data

Nämndmål: Invånarna har tillgång till ett rikt kultur- och föreningsliv

— Inga data

Beskrivning

Målet nås genom att kulturaktiviteter planeras för att nå nya målgrupper och bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer. Kultur och skapande integreras i verksamheternas löpande arbete.

För att nå nya målgrupper är det angeläget att alla barn får prova olika former av skapande och kultur tidigt. Förskolan är en kulturell mötesplats där barnen får möta och själva prova olika former av kultur och skapande. Unga och vuxna får möta kultur och prova eget skapande i stadsdelsnämndens verksamheter. De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, mötesplatser och genom sina organisationer.

Föreningar har möjlighet att söka bidrag för lokal verksamhet och stadsdelsnämnden utvecklar löpande samverkan med föreningar i syfte att stärka föreningslivet i stadsdelsområdet.

Nämnden arbetar även för att underlätta för närvaron av kultur i stadsdelsområdet, utifrån Stockholms stads kulturstrategiska program.

Förväntat resultat

- Barn, unga, vuxna och äldre i stadsdelsnämndens verksamheter får möta och själva prova olika former av kultur och skapande.
- Samarbete med föreningar och nätverk mellan föreningar och verksamheter utvecklas.

Enhetsmål: Våra förskolor fungerar som kulturella och inkluderande mötesplatser för alla barn

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn som fått förutsättningar att utveckla sin kreativitet med fokus på drama, musik, berättande, skapande samt i leken.
- Enhetens medarbetare har erbjudit barnen möten med olika former av kultur: med, av och för barn.

Analys

Enheten bedömer att enhetsmålet har uppnåtts helt under året. Bedömningen grundar sig på att de förväntade resultaten kommer att nås.

När det gäller det förväntade resultatet: "Barn som fått förutsättningar att utveckla sin kreativitet med fokus på drama, musik, berättande, skapande samt i leken" har vi i

ledningen framförallt fokuserat på att erbjuda följande utvecklingsinsatser i form av workshops:

1. Grafiska ateljén
2. Musikworkshop
3. Målarateljén
4. Klistra, bygga och konstruera
5. Vi skapar väsen med pinnar och andra naturmaterial 15/10

Ovanstående workshops har erbjudits under både vår- och hösttermin. Vi provade även på att skapa musik genom appen Suno på en utvecklingsdag vid uppstarten av höstterminen. Den är ett AI-verktyg där man på ett enkelt sätt kan skapa musik i olika genrer.

Dessa workshops har varit mycket uppskattade av de pedagoger som deltagit, dock var närvaron lägre än vi hoppats på under några av dem. Det vi jobbar på är att hitta former/tider som kan locka fler deltagare: Förra hösten genomfördes även tre workshops med lera som tema. Vi ser att användningen av lera i barngrupperna sedan dess är hög: Alla avdelningar har nu ler stationer och leran finns i stor utsträckning tillgänglig för barnen.

Sammanfattningsvis har dem varit ett framgångsrikt koncept som gett fina ringar på vattnet i barngrupperna. Vi ser ett fortsatt behov av praktisk kunskap inom olika skapande tekniker och vikten av att själv som pedagog få arbeta med olika former av skapande är angelägen. Vi planerar att fortsätta och fördjupa innehåll och form för olika workshops även det kommande läsåret.

En viktig del i vårt nätverk för pedagogisk miljö fokuserar också på olika estetiska uttryck samt miljö och material kopplat till det. Vi planerar att fortsätta med dessa workshops även under kommande verksamhetsår.

I våra viktiga värden som är en del av vår värdegrund lyfter vi fram vikten av att estetiken är närvarande och synlig i vår verksamhet. Den har vi kommit olika långt med inom olika delar av enheten, mycket positivt har hänt kopplat till vårt utvecklingsarbete med pedagogiska miljöer men den är en viktig del i det fortsatta arbetet framåt, då det fortfarande finns utvecklingsbehov på flera håll.

I avdelningarnas utvärderingar kan vi se att barnen får ta del av en mängd kreativa undervisningssituationer med närvarande pedagoger. Detta spännande arbete fortsatte även under hösten med koppling till det nya läsårets tema: "Naturens magi " på olika sätt.

Nu till det förväntade resultatet: "Enhetens medarbetare har erbjudit barnen möten med olika former av kultur: med, av och för barn":

Olika möten "med" kultur sker hela tiden främst via vårt projekterande arbetssätt där vi ger barnen möjlighet att uttrycka sig på många olika sätt, (förutom verbalt) via olika estetiska uttryckssätt. Vi har haft stort fokus på skapande, drama, musik samt lek" och utvärderingar visar att det hos många barn skapat en ökad tilltro till sin egen förmåga. Många "gemen skapande" skapande undervisningssituationer av varierande slag har även stärkt och byggt relationer mellan barn i grupperna.

Ett exempel på projekt som synliggör ett transdisciplinärt arbete kopplat till flera olika

estetiska uttryckssätt men med en extra dos drama är en avdelning som uttrycker sig så här: "Vi utgår från vår valda bok "Treo, Enis och en till", skriven av Maria Nilsson Thore. Under vårterminen arbetar vi fördjupat med bland annat barnens fantasi och skapande av sagor och berättelser, där de fått leka med ord, berätta och dramatisera. I enskilda barns lärloggar kan vi utläsa en betydande utveckling verbalt och i de kreativa processerna liksom att "relations byggen" med både barn och pedagoger stärkts och skapat tryggare och öppnare barn för att nämna några saker".

De flesta av våra möten "av" barn sker i anslutning till vårterminens avslutningar. Det kan vara i form av ett vernissage eller som en hejdundrande uppvisning med sång och dans i olika former som får exemplifieras av "Rödkulla Stars", en mycket uppskattad sommaravslutning med olika uppträdanden på förskolan Rödkulla. Vi vill poängtera att det helt och hållet sker på barnens villkor med stor delaktighet och inflytande från dem.

Möten "för" barn innefattar olika former av kultur som barnen får ta del av via professionella kulturutövare. Det har till exempel handlat om teater och musikframträdanden samt besök på bibliotek och museum. Vi ser det som en demokratifråga att alla barn få möjlighet till kulturupplevelser av varierande slag och vi är tacksamma för den kulturpeng som är öronmärkt för detta syfte. Finns det möjlighet att koppla dessa kulturupplevelser till läsårets tema så har vi tagit vara på den möjligheten.

Barn på vår enhet har till exempel tagit del av följande kulturupplevelser under året: Mitt i Prick-teaterns föreställning för yngre barn, Känna känslor som riktar sig till äldre barn, Sagan som rymde för äldre barn. Konsert, Upp och ut, Zebradans, Tummeliten och Trollsagor som alla är föreställningar som riktat sig till alla åldrar.

Vi tänker att arbetet med att skapa kulturella mötesplatser både "med", "av" och för "barn" bidrar till att barnen upplevt sig inkluderade och delaktiga i gruppgemenskapen på många plan.

Sammanfattning av målets olika delar:

När det gäller det förväntade resultatet: "Barn som fått förutsättningar att utveckla sin kreativitet med fokus på drama, musik, berättande, skapande samt i leken" har vi i ledningen framförallt fokuserat på att erbjuda följande utvecklingsinsatser i form av workshops:

1. Grafiska ateljén
2. Musikworkshop
3. Målarateljén
4. Klistra, bygga och konstruera
5. Vi skapar väsen med pinnar och andra naturmaterial 15/10

Sammanfattningsvis har det varit ett framgångsrikt koncept som gett fina ringar på vattnet i barngrupperna. Vi ser ett fortsatt behov av praktisk kunskap inom olika skapande tekniker och vikten av att själv som pedagog få arbeta med olika former av skapande är angelägen.

Vi provade även på att skapa musik genom appen Suno på en utvecklingsdag vid uppstarten av höstterminen. Den är ett AI-verktyg där man på ett enkelt sätt kan skapa musik i olika

genrer.

I avdelningarnas utvärderingar kan vi se att barnen får ta del av en mängd kreativa undervisningssituationer med närvarande pedagoger. Detta spännande arbete fortsatte även under hösten med koppling till det nya läsårets tema: "Naturens magi " på olika sätt.

Ett exempel på projekt som synliggör ett transdisciplinärt arbete kopplat till flera olika estetiska uttryckssätt men med en extra dos drama är en avdelning som uttrycker sig så här: "Vi utgår från vår valda bok ”Treo, Enis och en till”, skriven av Maria Nilsson Thore. Under vårterminen arbetar vi fördjupat med bland annat barnens fantasi och skapande av sagor och berättelser, där de fått leka med ord, berätta och dramatisera. I enskilda barns lärloggar kan vi utläsa en betydande utveckling verbalt och i de kreativa processerna liksom att "relations byggen" med både barn och pedagoger stärkts och skapat tryggare och öppnare barn för att nämna några saker".

Gällande det förväntade resultatet: "Enhetens medarbetare har erbjudit barnen möten med olika former av kultur: med, av och för barn":

Olika möten "med" kultur sker hela tiden främst via vårt projekterande arbetssätt där vi ger barnen möjlighet att uttrycka sig på många olika sätt, (förutom verbalt) via olika estetiska uttryckssätt.

De flesta av våra möten "av" barn sker i anslutning till vårterminens avslutningar. Det kan vara i form av ett vernissage eller som en hejdundrande uppvisning med sång och dans i olika former som får exemplifieras av "Rödkulla Stars", en mycket uppskattad sommaravslutning med olika uppträdanden på förskolan Rödkulla.

Möten "för" barn innefattar olika former av kultur som barnen får ta del av via professionella kulturutövare. Det har till exempel handlat om teater och musikframträdanden samt besök på bibliotek och museum. Vi ser det som en demokratifråga att alla barn få möjlighet till kulturupplevelser av varierande slag.

KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

— Inga data

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring

— Inga data

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,6 kg CO2 per kg livsmedel				1,6 kg CO2 per kg livsmedel	1,6 kg CO2 per kg livsmedel	2024

Nämndmål: Stadsdelsnämndens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med en minimal klimatpåverkan

— Inga data

Beskrivning

Stadsdelsnämnden arbetar kontinuerligt med att kartlägga verksamheternas klimatpåverkan, och tar fram strategier för hur utsläppsminskningar ska ske. De två metoder som främst används är investeringar i utsläppsminskande utrustning och beteendeförändringar.

Klimatinvesteringsmedel söks för de projekt där investering i utsläppsminskande åtgärder inom stadsmiljöverksamhet eller verksamhetslokaler ses som den bästa lösningen. För att åstadkomma beteendeförändringar satsar nämnden på kompetenshöjande insatser i form av utbildningar som till exempel hållbara vård- och omsorgsboenden samt en utvecklad intern samverkan om miljö- och klimatfrågor.

Förväntat resultat

- Klimatpåverkan från konsumtion minskar och stadsdelsnämnden är på god väg att bli en fossilbränslefri organisation.
- Stadsdelsnämnden ska minska inköp av plast- och engångsprodukter.
- Avfall som uppstår mäts och sorteras och tas om hand på ett resurseffektivt sätt .
- Stadsdelsnämndens energiförbrukning minskar med hälften av mandatperiodens mål om en tioprocentig minskning.

Enhetsmål: Enheten är energieffektiv och resurssmart med en minimal klimatpåverkan

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Klimatpåverkan från konsumtion minskar och stadsdelsnämnden är på god väg att bli en fossilbränslefri organisation.
- Stadsdelsnämndens användning av engångsprodukter minskar med ett särskilt fokus på plast.
- Avfall som uppstår mäts och sorteras och tas om hand på ett resurseffektivt sätt .
- Stadsdelsnämndens energiförbrukning minskar med hälften av mandatperiodens mål om en tioprocentig minskning.

Analys

Enheten bedömer att enhetsmålet kommer att nås under året. Bedömningen grundar sig på att de förväntade resultaten och att målet i indikatorerna kommer att uppnås.

Vi ser hur viktiga pedagogerna är som normskapare och förebilder genom att initiera olika aktiviteter. Ett exempel är att alla förskolor i enheten har deltagit i skräpplockardagar. På våra

förskolor tillvaratar och använder vi återbruks- och naturmaterial för lek och skapande på många olika sätt. En viktig faktor är även de pedagogiska samtal som förs kopplat till de olika aktiviteterna. Vi vill även lyfta de pedagogiska samtal som förs med barnen vid måltiderna om maten: var olika livsmedel kommer ifrån och hur de tillverkas, vad som är nyttigt för oss och vår natur, varför vi källsorterar och arbetar för att minska matsvinnet osv

Barnen på våra förskolor deltar i att källsortera glas, plast, papper och kartong. Samtliga förskolor i enheten återvinner matavfall, även övrigt avfall sorteras. Enhetens kockar har under årets arbetet med att mäta och sortera matavfallet på förskolorna. Den mat som blivit över från måltider vägds under minst två tillfällen detta år. Det arbetet blir även en del i det pedagogiska arbetet för våra äldre barn. Några av våra arbetslag har även arbetat med Energiagenterna, ett arbetsmaterial och upplägg från SISAB. Det arbetet har påverkat barnens förhållningssätt och agerande, vi kan se att barnen blivit mer medvetna och t ex förstår varför det är bra att släcka lampan i ett rum som ingen är i.

På enhetens kockmöten är minskandet av livsmedel med negativ klimatpåverkan något som återkommande har diskuterats, detta forum är en viktig del i det kollegiala lärande för kockarna som här har delat med sig av goda exempel och kloka arbetssätt till varandra.

Enheten har goda rutiner för att säkerställa att miljösmarta val görs vid alla inköp, med extra fokus på att minska inköp av engångsartiklar och plast.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.2 Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar

— Inga data

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	45,97 %			53,74 %	70 %	70 %	2024
Analys Vi når inte detta mål i år. Att nå målet och samtidigt hålla ekonomin är en utmaning för enhetens kockar. Vi fortsätter att lyfta frågan på våra kocknätverk och de delar med sig av goda råd till varandra. Detta kommer även bli en prioriterad fråga inför 2025.							

Nämndmål: Parker, förskolegårdar och naturmark utvecklas med fokus på biologisk mångfald och klimatanpassning

— Inga data

Beskrivning

Målet nås genom att vidta åtgärder som finns beskrivna i stadens handlingsplan för biologisk mångfald och i stadsdelsvist åtgärdsförslag för biologisk mångfald. Skötselplanen för biologisk mångfald ligger till grund för arbetet med att stärka den biologiska mångfalden i

Älvsjöskogens naturreservat. Reservatet fyller en viktig funktion för den biologiska mångfalden i stadsdelsområdet och i staden. Arbetet med att omvandla klippta gräsmattor till ängsmarker fortsätter. En avvägning görs med behovet av öppna ytor för rekreation och klippta gräsmattors funktion som kolsänkor.

Stadsdelsnämnden deltar i arbetet med gemensamma lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar, som efter avslutat arbete ska implementeras. Syftet är att skapa pedagogisk kvalitet i utemiljön och grönare gårdar. Som en del av arbetet med gröna förskolegårdar tar stadsdelen i samarbete med SISAB fram ett pedagogiskt material som ska inspirera till arbete med biologisk mångfald och odling på förskolegården.

Arbetet med att öka andelen ekologiska livsmedelsinköp och måltider vidareutvecklas där forum för att främja lärande och utbyte mellan verksamheter kommer att vara prioriterat. Parallellt med detta kommer det att pågå en utredning inom förskolan angående möjligheten att starta en ny enhet som arbetar med frågor inom hållbar kost och livsmedelshantering. Inom äldreomsorgen fortsätter utvecklingsarbetet för att underlätta kloka livsmedelsinköp bland annat genom att ta fram en gemensam baslista över hållbara livsmedel tillsammans med äldreomsorgens dietist.

Målet nås vidare genom att stadsdelsnämnden arbetar med anpassa stadsdelsområdet till ett förändrat klimat i enlighet med handlingsplanen för klimatanpassning.

Förväntat resultat

-Stadsdelsnämnden stärker den biologiska mångfalden genom att vidta flertalet åtgärder utifrån de förslag som anges i det stadsdelsvisa åtgärdsförslaget för biologisk mångfald (SÅF) 2022.

-Stadsdelsnämnden vidtar klimatanpassningsåtgärder utifrån behov och arbetar i enlighet med handlingsplanen för klimatanpassning.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmnarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giffria miljöer

— Inga data

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bidrar till en god livsmiljö och har giffria verksamheter

— Inga data

Beskrivning

Målet nås genom att arbeta systematiskt med verktygen Byggvarubedömningen och Chemsoft i syfte att minska exponeringen för skadliga ämnen och kemikalier. Arbetet med att minska användningen av engångsprodukter med särskilt tyngdpunkt på plast vidareutvecklas ytterligare. Särskilt prioriterat för 2024 kommer att vara arbetet med vägledning hållbara

vård- och omsorgsboenden. Arbetet för en kemikaliesmart och giftfri förskola pågår sedan ett antal år med stöd från Kemikaliecentrum.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden bidrar i möjligaste mån inom nämndens rådighet till att minska buller, dålig luft och förorenat vatten i stadsdelsområdet.
- Verksamheterna arbetar systematiskt med att fasa ut skadliga kemikalier bland förbrukningsprodukter.
- Samtliga anläggningsprojekt loggas i Byggvarubedömningen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska genomföra åtgärder för att bibehålla nivå 2 samt arbeta för att uppfylla kraven i nivå 3 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.	2022-01-01	2024-12-31	
Analys Vi följer kontinuerligt upp och byter ut gammalt material för att kunna bibehålla nivå 2, och strävar efter att uppfylla kraven i nivå 3. vi kommer under 2025 göra en ny kartläggning kopplat till vilka medarbetare som genomgått webbutbildningen för kemikaliesmart förskola.			

Enhetsmål: Enheten bidrar till en god livsmiljö och har giftfria verksamheter

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden bidrar i möjligaste mån inom nämndens rådighet till att minska buller, dålig luft och förorenat vatten i stadsdelsområdet.
- Verksamheterna arbetar systematiskt med att fasa ut skadliga kemikalier bland förbrukningsprodukter.
- Stadsdelsnämnden ska minska inköp av engångsartiklar i plast.

Analys

På alla förskolor i enheten har vi arbetat vi systematiskt med att rensa ut skadliga kemikalier bland förbrukningsprodukter. Vi har använt oss av Chemsoft som stöd i detta arbete. Vid har gjort medvetna val vid inköp av material och inventarier och vi har utgått från riktlinjerna i Kemikaliesmart förskola nivå 2 med ambition att framåt utveckla och implementera nivå 3 i vår enhet, vilket bland annat inneburit att vi i möjligaste mån även undvikit inköp av plast och engångsartiklar. En viktig del i arbetet har även varit de pedagogiska samtal som förts med barnen för att på sikt skapa en förståelse för vad plast och engångsartiklar skapar för miljöförstöring av hav och i naturen.

Vi har även arbetat med miljöförvaltningen för att minska buller och dålig luft i våra i våra lokaler. Vi har sett över olika insatser för att få ner bullernivån , bl. a med hjälp av tassar på stolsben, akustikskydd på bord och väggar.

KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

— Inga data

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb

— Inga data

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2023	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex 	77				79	83	2024
<p>Analys</p> <p>Enheten når ett AMI resultat på 77 vilket är väldigt nära målet och en stor utveckling från förra årets resultat. Vi har i enheten en stor spridning i resultaten gällande AMI från det lägsta på ett AMI motsvarande 62 till det högsta resultatet på AMI motsvarande 91.</p> <p>Tre av förskolorna i enheten visar ett AMI som når en bra bit över det förväntade resultatet på ett AMI på 79. Snöripan 91, Vågavilja 86, Långsjö 80. Fyra av enhetens förskolor ligger strax under eller en bra bit under det förväntade resultatet på ett AMI på 79. Rödkulla 74, Lillskogen 72, Älvsåker 66, Matrisen 62</p> <p>På samtliga förskolor har det skett en höjning av årets AMI, även på de förskolor med väldigt låga AMI värden detta år. Spridningen på resultaten inom enheten visar på att vi har en bra bit kvar tills vi fullt ut når det förväntade resultatet.</p>							
  Sjukfrånvaro 	11 %			11,2 %	8,5 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2024
<p>Analys</p> <p>Enheten har fortsatt en högre sjukfrånvaro än årsmålet på 8,5% kopplat till långtidssjukskrivningar. Vi landar i år på 11%, men en sänkning från 11,2% från tertial 2. Några av våra medarbetare har kroniska sjukdomar och prognosen för återgång i arbete är oklar. Några av våra medarbetare arbetar vi med för att se på vilket sätt vi kan stödja dem i sin roll och uppdraget de har inom förskolan. Ett nära arbete med HR pågår i dessa frågor. Vi har och implementera och kommer fortsätta att utveckla arbetet med hälsosamtal och förstadsintyg vid behov, som ett verktyg för att för att sänka sjukfrånvaron ytterligare och få en bättre dialog med våra medarbetare kring deras arbetsmiljö och orsaken till frånvaron. Vår bedömning är att vi kan utveckla att snabbare ta tag i problem och åtgärda det som eventuellt på sikt kan orsaka ohälsa.</p>							
  Sjukfrånvaro dag 1-14 	3 %			3,8 %	3,5 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2024

Nämndmål: Stadsdelsnämnden är en attraktiv arbetsgivare och har en god arbetsmiljö

— Inga data

Beskrivning

Stadsdelsnämnden kommer utifrån arbetsgivarperspektivet ha fokus inom områdena; trygga anställningsvillkor, systematiskt arbetsmiljöarbete, kompetensförsörjning och ledarskap.

Trygga anställningsvillkor där medarbetares anställningsform är tillsvidareanställning på heltid är normen vid nyanställningar. I bemanningsstrategin och inför varje rekrytering ingår att kartlägga möjligheten att erbjuda heltid till de medarbetare som ofrivilligt arbetar deltid.

Systematiskt arbetsmiljöarbete i vardagen är en friskfaktor och fortsatt ett prioriterat område för att medarbetare och chefer ska ha en god arbetssituation och förutsättningar att nå ett gott arbetsresultat. En god arbetsmiljö och ett närvarande ledarskap ska säkerställas genom balans mellan uppdrag och resurser, samt ett rimligt antal medarbetare per chef. Stadsdelsnämnden tydliggör arbetet med friskfaktorer för att på ett främjande sätt förstärka hållbara, hälsosamma och attraktiva arbetsplatser.

Ett aktivt strategiskt arbete med kompetensförsörjning utifrån uppdrag och mål är fortsatt prioriterat för att utveckla, behålla samt rekrytera medarbetare med rätt kompetens för uppdraget. Vid bemanning och inför rekrytering är det av stor vikt att analysera vilken kompetensprofil som bäst matchar verksamhetens kommande uppdrag och mål, för att bibehålla en hög kontinuitet av rätt kompetens i verksamheten. Rekryteringsprocessen säkerställer att bemanning och rekrytering sker kompetensbaserat och i linje med en hållbar bemanningsstrategi för verksamheten.

Chefsuppdraget kräver ett tydligt och utvecklingsinriktat ledarskap, där en helhetssyn kopplat till mål och resultat kan förmedlas till medarbetarna. En analys av förvaltningsorganisationen kommer att genomföras under året utifrån stadens nya riktlinjer för chefsstruktur samt riktvärde för antal medarbetare per chef. Organisationen ska, förutom att möjliggöra ett närvarande ledarskap, även skapa förutsättningar för medarbetare att ha inflytande över sin arbetssituation och vara delaktiga i verksamhetsutvecklingen. Detta är även ett led i att gemensamt nå måluppfyllelsen i medarbetarenkäten (ökat aktivt medskapandeindex (AMI)) samt ett stärkt arbetsgivarvarumärke både internt och externt.

Medarbetare ska uppmuntras att omsätta idéer och förslag i konkreta verksamhetsförbättringar med stockholmarnas fokus i enlighet med kvalitetsprogrammet.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden har en hög andel tillsvidareanställda på heltid
- Stadsdelsnämnden har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet
- Den totala sjukfrånvaron minskar till 8,5 %
- Strategisk kompetensförsörjning sker utifrån verksamhetens uppdrag och mål
- Förutsättningar för närvarande ledarskap förbättras
- Aktivt medskapandeindex (AMI) ökar till 79

Enhetsmål: Enheten är en attraktiv arbetsgivare och har en god arbetsmiljö

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

- Enheten har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet
- Enheten arbetar aktivt med friskfaktorer för att sänka sjukfrånvaron för dag 1-14 till 3,5% eller mindre
- Aktivt medskapandeindex (AMI) ökar till 79

Analys

Enheten bedömer att enhets målet delvis har uppnåtts under året. Bedömningen grundar sig på att två av tre förväntade resultat har uppnåtts, analys av medarbetarenkäten, de utvärderingar, analyser och självskattningar som våra pedagoger gjort i juni och december 2024 samt den samlade analys som skett i ledningsgruppen med målet och dess förväntade resultat som utgångspunkt. En indikator uppnår enheten målet delvis, en indikator uppnår enheten inte och en av indikatorerna uppnår enheten helt. Vid en sammantagen bedömning uppnår enheten målet delvis.

På enheten finns i dag ett stort fokus på arbetsmiljöarbetet. Det är en del i vårt kvalitets och utvecklingsarbete. vi formulerade i vår VP 2024 att Vårt mål är att genom olika insatser, tillgängligt ledarskap och en god systematik inom arbetsmiljöarbetet skapa en god arbetsmiljö, nöjda medarbetare med låg sjukfrånvaro. i

Förväntat resultat: Enheten har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet. **Enheten bedömer att delmålet har uppnåtts.**

Vi har många olika processer som initierats och pågår. Vi tänker och ser att det tar tid att se det positiva resultatet på alla förskolor. Vi startade vårterminen med en utvecklingsdag/workshop kring vår egna arbetsmiljö med rubriken "Aktivt medarbetarskap". under dagen gavs möjlighet för varje medarbetare att utveckla det egna, individuella medarbetarskapet, att se och reflektera om sina egna beteenden. Vi har sett behovet av ett mer närvarande och engagerat ledarskap. Under året har vi arbetat för att en och samma chef alltid finns på plats fysiskt under hela mötet. På våra arbetsplatsträffar och i vår arbetsmiljögrupp fortgår arbetet med att lyfta och följa upp aktuella frågor som berör arbetsmiljön och aktuella frågor med koppling till Arbetsmiljöåret. Vår plan är ännu mer försöka skapa tid för arbetsmiljörelaterade/verksamhetsnära frågor.

Vi märker även att det fortfarande finns en viss oro kring förändringar. Vi behöver arbeta med att utveckla hur vi introducerar och förbereder för nödvändiga och ändamålsenliga förändringar så att det inte får motsatt effekt utan leder till utveckling och gagnar arbetet för våra pedagoger.

Vi har och implementera och kommer fortsätta att utveckla arbetet med hälsosamtal och förstadagsintyg vid behov, som ett verktyg för att för att sänka sjukfrånvaron ytterligare och få en bättre dialog med våra medarbetare kring deras arbetsmiljö och orsaken till frånvaron. Vår bedömning är att vi kan utveckla att snabbare ta tag i problem och åtgärda det som eventuellt på sikt kan orsaka ohälsa.

Några tydliga framgångsfaktorer, som vi arbetat med och genomfört under verksamhetsåret handlar bland annat om ett gemensamt övergripande tema för hela enheten, gemensamma

fortbildningsinsatser, Workshops och fredagsnätverk. Att sänka tempot, hålla i och fortsätta med det vi påbörjat och inte göra några större förändringar.

Vi har under året fortsatt med att utveckla enhetens rutiner och arbetet med att skapa en god introduktion av nya medarbetare. Vi ser att vi behöver ha en bättre framförhållning kring introduktionen. Våra rutin dokument kring ansvar och vem som gör vad och när följs nu upp bättre. Vi har fortsatt att utveckla vårt systematiska arbete med verktyget; "Aktiva åtgärder och plan mot kränkande behandling", Planen behöver bli ett mer levande dokument och vi behöver följas upp planen kontinuerligt.

Förväntat resultat: Enheten arbetar aktivt med friskfaktorer för att sänka sjukfrånvaron för dag 1-14 till 3,5% eller mindre. **Enheten bedömer att delmålet har uppnåtts.**

Korttidsfrånvaron har sjunkit från 3,5% i tertial 2 till 3,0%. Vår analys är att det delvis beror på de olika insatser som arbetats med och som visar sig på flera av vår förskolors resultat på medarbetarenkäten. Enheten har fortsatt en högre sjukfrånvaro än årsmålet på 8,5% kopplat till långtidssjukskrivningar. Vi landar i år på 11%, men en sänkning från 11, 2% från tertial 2. Några av våra medarbetare har kroniska sjukdomar och prognosen för återgång i arbete är oklar.

I vår ambition att sänka sjukfrånvaron kommer vi att fortsätta att följa åtagandet att en chef ringer upp en sjuk medarbetare senast dag tre. Vi kommer även att tydligare arbeta med friskfaktorer för att fortsätta sänka sjukfrånvaron. Vi bedriver i dag ett aktivt rehab arbete med våra medarbetare som är på väg åter in i arbetet efter en längre tids sjukfrånvaro.

Förväntat resultat: Aktivt medskapandeindex (AMI) ökar till 79. **Enheten bedömer att målet delvis har uppnåtts.**

I Verksamhetsplan 2024 skrev vi fram att vi har ett stor fokus på att fortsätta utveckla arbetet med medarbetarskap och öka nöjdheten hos våra medarbetare. Att vi kommer att arbeta med olika insatser för att närma oss ett AMI på 79. Enheten når nu ett AMI resultat på 77 vilket är väldigt nära målet och en stor utveckling från förra årets resultat. Vi har i enheten en stor spridning i resultaten gällande AMI från det lägsta på ett AMI motsvarande 62 till det högsta resultatet på AMI motsvarande 91.

På samtliga förskolor har det skett en höjning av årets AMI, även på de förskolor med väldigt låga AMI värden detta år. Spridningen på resultaten inom enheten visar på att vi har en bra bit kvar tills vi fullt ut når det förväntade resultatet.

Tre av förskolorna i enheten visar ett AMI som når en bra bit över det förväntade resultatet på ett AMI på 79. Snöripan 91, Vågavilja 86, Långsjö 80. Fyra av enhetens förskolor ligger strax under eller en bra bit under det förväntade resultatet på ett AMI på 79. Rödkulla 74, Lillskogen 72, Älvsåskogen 66, Matrisen 62

På samtliga förskolor har det skett en höjning av årets AMI, även på de förskolor med väldigt låga AMI värden detta år. Spridningen på resultaten inom enheten visar på att vi har en bra bit kvar tills vi fullt ut når det förväntade resultatet.

I vår arbetsmiljögrupp deltar skyddsombud och fackliga representanter samt representanter från alla förskolor tillsammans med biträdande rektor och rektor en gång i månaden. Här

diskuteras arbetsmiljöfrågor för enhetens medarbetare. Fokus ligger även på förbättrad arbetsmiljö för Barnskötare och Förskollärare, frågor från skyddsronder, medarbetarenkäten, IA anmälningar och Arbetsmiljöåret och arbete med innehåll och upplägg på enhetens APT.

Enhetens förskollärare har ett forum, fredagsnätverk, för dialog och reflektion som leds av utvecklingsledarna. Här träffas förskollärare från två till tre förskolor. Vi har fått mycket positiva reaktioner på utvecklingsledarnas arbete under fredagsnätverken från förskollärarna. De beskriver att möjlighet att i en mindre grupp diskutera och reflektera kring frågor som berör projektarbete, pedagogiskdokumentation och pedagogisk miljö, stödjer dem i sin yrkesroll och vi kan se att det genererat höjd kvalitet i verksamheten och ett viktigt stöd för förskollärarna i sin yrkesroll. Det sker ett stort erfarenhetsutbyte och grupperna besöker varandras arbetslag, som ger möjlighet till reflektion kring varandras miljöer och arbete vilket är mycket uppskattat och goda exempel från dessa besök växer fram på andra avdelningar.

Som ytterligare en insats har enhetens alla förskollärare deltagit i stadsdelens satsning på ledarskap under våren. Leda som arbetslag – ledarskap och yrkesroller i förskolan. Det har varit en framgångsfaktor att alla förskollärare deltagit samtidigt från enheten. Förskollärare från yngre barn för sig och äldre barn för sig. Man lyfter fram det goda i mötet där man fått möjlighet till reflektion och erfarenhetsutbyte inom vår enhet. Efter varje utbildningstillfälle öronmärkte vi tid för återkoppling och reflektion i vårt Lärarforum. Här har alla förskollärare samlats och diskuterat kring innehållet i utbildningen samt hur övriga medarbetare i arbetslaget ska få till sig innehållet i utbildningen.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Vi har under hela året arbetat med en regelbunden översyn och reglering av personaltätheten i förhållande till barnantalet. När en plats blir ledig tillsätts den så fort som det är möjligt. Vi arbetade för att fylla på med barn i våra grupper med tidigare start under april/maj. På de förskolor det funnits kö har vi fyllt på med barn kontinuerligt. Vi fyllde även på i yngrebarns grupper där många barn börjat fylla fyra år om det finns barn i kö. Vi har haft kapacitet för att ta emot fler barn i våra förskolor men det har saknats barnunderlag.

Som följd av de sjunkande barnantalet har budgeten inte helt följt den prognos som sattes upp i början av året. Vilket gjort att våra möjligheter att hålla budget varit en extra stor utmaning. En av våra åtgärder för att minska konsekvensen av tappet blev att vi ändrade i våra organisation av grupper. På den av våra förskolor med barn i kö, skulle 26 barn börja i förskoleklass till hösten. Vi beslutade att skapa en blivande förskoleklass grupp och flyttade ut 14 barn från en äldre barnsgrupp redan i april till en temporär avdelning i lokaler som använts som rörelserum och ateljé. Valet av tidpunkt gjorde även att mycket av verksamheten kunde bedrivas utomhus. Vi kunde nu fylla på med 13 barn från kön och utöka barnantalet under april till augusti.

Vår ekonomi har påverkats positivt genom denna tillfälliga utökning av platser. Detta medförde även att vårdnadshavares behov och önskemål om förskoleplats under denna period

kunde tillmötesgå. Tanken var även att få en positiv effekt på arbetsmiljön, genom att avlasta förskolans pedagoger med att redan i slutet på våren fylla på med 13 barn i stället för att ta emot närmare trettio nya barn i augusti.

Vi fick dock en negativ konsekvens i denna förändring genom att arbetsbelastningen i en av äldre barnsgrupperna som lämnat sina äldsta barn och fyllt på med nya yngre barn blev för stor då en av de två ordinarie pedagogerna i denna grupp blev allvarligt och långvarigt sjuk.

På en förskola bildades ett stort arbetslag utifrån två traditionella ålderbarnsgrupper. På två yngrebarns grupper på en annan förskola har vi istället behållit två grupper med färre barn och pedagoger i. På två av våra förskolor arbetar man i storarbetslag vilket påverkar resultatet gällande antalet barn per grupp samt antal barn per legitimerad förskollärare. En stor del av våra förskollärare arbetar deltid och många arbetslag har flera barnskötare som verksamhetsstöd, vilket i sin tur påverkar andelen förskollärare i förhållande till totalen.

Investeringar

Medel för lokaländamål

Övrigt

Här följer några rader om hur vi tänker kring de sex förhållningssätten i stadens kvalitetsprogram:

1. Stockholmsmarna i fokus: Som det står i programmet så är det Stockholmsmarnas nuvarande och framtid behov som är motorn i vårt utvecklingsarbete. För oss är det barnen och deras vårdnadshavare vi har i åtanke.

- Vi har ett medvetet utvecklingsarbete som alltid fokuserar på att det ska komma barnen till del och göra skillnad för dem. Vi lyfter återkommande och på olika sätt de pedagogiska relationerna som kvalitetens kärna och brännpunkt. Vårt arbete präglas av barns delaktighet och inflytande: både i projekten och i det vardagliga arbetet. Barnen är delaktiga i sina egna lärprocesser och på många olika sätt, bland annat genom att vi kontinuerligt reflekterar tillsammans med dem. I våra större utvärderingar i slutet av varje termin fångar vi medvetet upp deras tankar och tar med dem i de projektberättelser som skrivs.

- Vi mår på många olika sätt om en god relation med både presumtiva och nuvarande vårdnadshavare och strävar efter ett förtroendefullt samarbete med våra barns vårdnadshavare under hela förskoletiden. Vi nyttjar de olika samarbetsytorna som finns till att systematiskt informera och fånga upp deras synpunkter, så väl rörande deras enskilda barn under utvecklingssamtalet som i arbetet med gruppen under t ex föräldramöten.

Vi erbjuder visningar och har en positiv attityd till intresserade föräldrar. Att arbeta med likvärdighet i kvalitén mellan våra förskolor är en ständigt närvarande process, se t ex arbetet med vår pedagogiska miljöer här ovan. På våra ledningsmöten tar vi systematiskt upp och bearbetar ev. synpunkter (positiva som negativa) och klagomål som kommer oss till del.

2. Helhetssyn: Helhetssynen hjälper medarbetare att se betydelsen av sitt eget arbete, men också att känna lojalitet med staden i stort och att både förstå och prioritera med utgångspunkt i stadens gemensamma kommunala samhällsuppdrag.

Vår förskoleavdelning utvecklar ett närmare samarbete med socialtjänst och polis framförallt rörande utsatta familjer och barn i behov av särskilt stöd vilket vi hoppas på positiva effekter av för att kunna sätta in insatser i ett tidigt skede. Vi kan redan nu se att det skapat en större trygghet och säkerhet kopplat till orosanmälningar samt att transparensen mellan de olika verksamheterna ökat genom att vi ser och lär om varandra. Vår upplevelse är att det leder till mindre risk att något faller mellan stolarna samt att det leder till att vi tillsammans blir säkrare, effektivare och proffsigare. Vi ser fram emot den kommande utbildningen för alla medarbetare.

3. Hållbarhet: Staden strävar efter att införliva resultaten av utvecklingsarbetet i ordinarie verksamhet, sprida goda exempel.

Vi försöker, så långt vår ekonomi tillåter, att ha långsiktiga perspektiv på utvecklingsarbetet, Just nu står vi inför en omorganisation och har därför en lite mer avvaktande hållning.

Hur vi arbetat med Agenda 2030 som verktyg i vårt kvalitetsarbete framgår på annan plats i detta dokument.

Hur vi kan dra nytta av AI är en fråga som är i sin linda och som vi får anledning att återkomma till framöver.

4. Handlingsutrymme. Inom ramen för vårt handlingsutrymme testar vi nya metoder, vågar vi misslyckas och slutar vi göra saker som inte skapar värde och vilka samarbeten etablerar vi?. Se till exempel info ovan om hur vi testat nya utvärderingsmetoder. Ett stort problem som vi behöver komma tillrätta med är bristen på planerings och reflektionstid för våra pedagoger. Här behöver vi titta på hur vi ska prioritera framåt för att skapa utveckling men inte överbelasta: Vad kan vi ta bort som inte skapar mervärde? Vi tar även med oss frågeställningen: Hur kan vi verka för en kultur som präglas av tillit och öppenhet, där fel och misstag som uppstår används som erfarenheter för att lära och utvecklas?

Under året har samverkan mellan enhetens förskollärare stärks betydligt vilket är viktigt, framförallt genom det ledarskapsprogram som alla deltog i under vårterminen men också med hjälp av andra forum inom enheten där förskollärare fått mötas så som fredagsnätverk i mindre grupper (som främjat dialogen), lärarforum och nätverk.

5. Lärande. Som lärande organisation är kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och evidensbaserad praktik grundläggande i stadens kvalitetsarbete.

Vi anser att vi har ett gott systematiskt kvalitetsarbete med en kreativ och nyfiken hållning till vårt förbättringsarbete som ständigt pågår. Vi arbetar ständigt med att förbättra våra strukturer för att löpande följa upp, analysera och omvandla insikter till underlag för förändring.

Vi kan bli bättre på att ta tillvara goda exempel.

Vi kan bli bättre på att samverka med andra enheter inom stadsdelen samt med andra som till exempel att forsknings anknyta vår praktik till exempel via samarbete med lärosäten eller

aktionsforskning. Vi skulle önska att förskoleavdelningen tog initiativ till sådana samarbeten när den nya organisationen så småningom tagit form.

6. Öppenhet. Staden främjar dialog och öppenhet genom att dela information, kunskap och data inom staden och med andra. Utgångspunkten är att lita på andra och varandra och ha positiva förväntningar.

Vi är bra på att skapa mötesplatser för kvalitetsarbetet bland annat genom olika nätverk. Vårt problem är att pedagogerna inte alltid kan komma ifrån sina barngrupper. Vi behöver se över om/hur vi kan underlätta detta.

Vi strävar efter att främja öppenhet och ha en tillåtande kultur där medarbetarna är modiga och engagerade. Vi strävar även efter att motverka bristande engagemang från medarbetare, stockholmare och andra aktörer samt bristande förmåga att upptäcka och uppmärksamma oegentligheter.

Systematiskt kvalitetsarbete

Under 2024 fick återigen enhetens ledningsorganisation genomgå en förändring. En av enhetens biträdande rektorer gick i pension i samband med sommarledigheten. Då Stockholms stad arbetar med att implementera en ny chefsstruktur samt att vi har ett ekonomiska läge som för dagen inte riktigt mäktar med tre rektorer på heltid, så har vi legat lite lågt med tillsättningen av en ny biträdande rektor. Två av våra pensionerade biträdande rektorer har istället tagit uppdrag motsvarande 50% plus några timmar i månaden under hösten.

Enheten har fortsatt arbetet med att skapa en verksamhet som systematiskt och kontinuerligt planeras, genomförs, följs upp och utvärderas för att skapa utveckling för alla barn och säkerställa en god kvalitet. Vi har under flera år arbetat på och byggt en organisation och strukturer som driver vårt systematiska kvalitetsarbete. Detta är ett ständigt pågående arbete och vi är i ett ständigt reflekterande och analyserande för att skapa de bästa förutsättningarna för att nå verksamhetens alla mål. Vi har många olika processer som initierats och pågår kopplat till arbetsmiljö. Vi driver detta arbete genom våra arbetsplats träffar, vår arbetsmiljögrupp och våra utvecklingsdagar. Vi tar tag i orsaken till frånvaro och följer upp skrivningarna i verktyget aktiva åtgärder, som utvecklas och implementeras mer och mer i verksamheten. Ett gemensamt övergripande Tema för hela enheten, gemensamma fortbildningsinsatser som alla medarbetare tar del av. Att sänka tempot, hålla i och fortsätta med det vi börjat på och inte göra för stora förändringar har alla haft positiva effekter på arbetsmiljön.

Gällande våra pedagogiska mål bedömer vi att vi har en hög pedagogisk kvalitet med relativt hög måluppfyllelse. Vi ser att den utveckling som skett i det specialpedagogiska arbetet inklusive det specialpedagogiska nätverket, i arbetet med den pedagogiska miljön, inklusive nätverket för pedagogisk miljö, i vårt lärarforum och i fredags nätverken hänger ihop och hakar i varandra. Allt från de språkliga processerna till arbetet med normer och värden och så vidare.

I och med utvärderingen/analysen som vi genomförde, inför skrivningen av årets

tialrapporter så tog vi ett nytt grepp om vårt sätt att utvärdera. Genom att vi delat upp några av de förväntade resultaten i mindre delar, så såg vi tydligare om avdelningen jobbat med resultatets alla delmoment på ett bra sätt eller om utvecklingsbehov kvarstår. Vi tar vårt förväntade resultat kopplat till språk som exempel: "Barn som utifrån sin ålder fått förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften". Pedagogernas svar visar att deras planeringar och utvärderingar/analyser har blivit allt mer konkreta och att allt fler har jobbat mer specifikt med planeringar av undervisningssituationer för att nå alla delmoment i det förväntade resultat nu efter uppdelningen.

Nytt i årets verksamhetsplan är att vi även tagit med förväntade resultat mer riktade till medarbetarna som t ex "Enhetens medarbetare har erbjudit barnen högläsning varje dag i läsmiljöer av god kvalitet". För att kunna mäta detta har vi tagit fram en självskattnings mall där det framgår om alla närvarande barn blivit lästa för en specifik dag. Här synliggörs högläsningens kvantitet. Vi har kompletterat med frågeställningar där kvaliteten i högläsningen synliggjorts.

Vi har arbetat i våra olika forum, nätverk och utvärderingar med att lyfta och sprida goda exempel och arbeta stöttande om utvecklingsbehov finns. Dock saknas inte sällan tid för att lyfta de goda exempel som finns i tillräcklig omfattning. Vi ser över om det går att få loss mer tid till denna värdefulla aktivitet.

Under hösten har vårt övergripande tema varit "Naturens magi", något som fångat pedagogers och barns intressen och som varit en väldigt inspirerande och positiv ingång. En avdelning skriver t ex: "Vi ser vikten av att väva in fantasin och göra det magiskt och lekfullt, det har fångat barnens intresse mest av allt!". En annan uttrycker sig så här: "Skillnaden under höstens projekterande är att barnen äger projektet själva på ett annat sätt. När det handlar om magi finns det inga rätt eller fel svar. Vi försöker ständigt förstå varandras fantasi världar genom att försöka uttrycka oss och ställa öppna frågor till varandra". Vår intension har varit att kombinera fantasi och magi med faktabaserad kunskap samt att ytterligare tydliggöra den transdisciplinära kopplingen mellan projekt processerna och våra förväntade resultat. Flera avdelningar har utgått från klassiska sagor som t ex Elsa Beskows "Solägget" och "Tomtebo barnen" eller Tove Janssons "Vem kan trösta Knyttet". Vi ser att detta har främjat det språkutvecklande arbetet och våra förväntade resultat kring högläsning och barn som fått förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd.

Vi startade hösten med en utvecklingsdag där pedagogerna fick arbetapraktiskt med att iscensätta miljöer utifrån vårt nya tema, "Naturens magi". En installation som barnen fick möta kommande dag. Vår intension med det gemensamma temat har varit att kombinera fantasi och magi med faktabaserade logisk kunskap samt att ytterligare tydliggöra den transdisciplinära kopplingen mellan projekt processerna och våra förväntade resultat. Det arbetet har våra förskollärare processat kring i vårt Fredagsnätverk.

I slutet av både vår-och höstterminen knöt avdelningarna ihop och avslutade sina projekt i delaktighet med barnen och deras projekt berättelser sammanställdes. I dessa har även barnens tankar och lärprocesser blivit synliggjorda. I vårterminens sammanställningar ser vi

skrivningar kopplat till arbeten om kroppen och rörelse som t ex: "Vi erbjuder olika former av rörelseaktiviteter som utmanar koordination, timing och skaparglädje! Känslan när hopprepet inte trasslar och man kan hoppa, hoppa, hoppa. Och när man vickar på höfterna och rockringen snurrar varv, på varv på varv". Vi vill särskilt lyfta detta exempel för att synliggöra att många av våra avdelningar har haft extra fokus på rörelse, men att de även arbetat med återhämtning, t ex i form av massage sagor och yogaövningar samt med kost och måltids pedagogik kopplat till stadsdelens tidigare satsning på det.

För att belysa att vi ser det transdisciplinära lärandet med många synergieffekter som värdefullt kopplar vi gärna ihop detta hälsobefrämjande arbete som bedrivits med barnen med vår satsning på god arbetsmiljö för våra pedagoger. Med det vill vi ha sagt att vi genom att t ex lyckas skapa en så stressfri vardag som möjligt för barnen så har det även fått positiva effekter för pedagogerna.

Till nästa verksamhetsplan behöver vi titta på och se över hur vi formulerar realistiska mål som går att uppnå, där det finns en progression som är så väl mätbar som nåbar.

Genomgående lyfter våra pedagoger behovet av ytterligare tid för utveckling, planering och reflektion. Ett starkt önskemål är att få möjlighet till ytterligare en utvecklingsdag.

Förskoleundersökningen visade att vårdnadshavarna till 91% i helhet är nöjda med sina barns förskola och upplever att barnen utvecklas och lär i förskolan. Ett område som vi behöver se över är hur våra vårdnadshavare upplever att ledningen är tillgängliga vid behov, där ligger vi på samma nivå som staden.

Vi arbetar ständigt med att se över och organisera oss så att vi ska nå en budget i balans vid årets slut. Vi har haft en daglig kontroll av antal barn och pedagoger för att säkerställa att vi använder våra resurser sparsamt och ändamålsenligt. Alla inköp och vikarietillsättningar har samordnats i nära samarbete med rektor eller biträdande rektor. Vi har haft ett fortsatt stort fokus på att driva vårt systematiska arbetsmiljöarbete framåt. Dock har arbetet med att klara ekonomin, tenderat att ibland ge kortsiktigt negativa effekter på vårt arbetsmiljö mål.

Vi har haft ett fortsatt stort barn tapp på våra förskolor. Som följd av de sjunkande barnantalet har budgeten inte följt den prognos som sattes upp i början av året. Vilket gjort att våra möjligheter att hålla en budget i balans har stort samband med antalet inskrivna barn under slutet på hösten. En av våra åtgärder för att minska tappet har varit att ändra i våra organisation så att pedagog bemanningen överensstämmer med behovet utifrån antalet barn i grupperna. Bokslutet är ännu inte klart men vår förhoppning är att budgeten landar i balans.

Övrigt

Agenda 2030

Vi har fokuserat på arbete med mål 4: God utbildning till alla samt mål 5. Jämställdhet:

Vi har arbetat för att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla på våra förskolor. Under 2023 och 2024 har enhetens pedagoger genom enhetens nätverk haft möjlighet till Skolverkets utbildning "Specialpedagogik för lärande i förskolan -Tillgänglig förskola".

Vi har arbetat för att säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan. Barnen har erbjudits undervisning i små undervisningsgrupper och projektgrupper med färre barn. Det har gett barnen större förutsättningar till delaktighet och projektens väg har så mycket som möjligt utgått i från barnens frågor och intressen.

Vi har arbetat för att möjliggöra att alla människor ska kunna läsa, skriva och räkna.

Vi har arbetat för att skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer, som är inbjudande, estetiska och rika på material för lärande genom utforskande och lek.

Barnkonventionen:

Artikel 12 del 1 Åsiktsfrihet och rätten att bli hörd:

Arbetet med barnkonventionen grundläggs under hösten under introduktionsperioden. Barnens rättigheter på förskolan och i samhället lyfts och det har funnits möjlighet att diskutera och uttrycka sina tankar och känslor på ett öppet och tryggt sätt. Under vårterminen har vi sett hur arbetet med barnkonventionen bidragit till en ökad förståelse för viktiga samhällsfrågor och också främjat barnens förmåga att argumentera och känna empati för andra. Barnen har varit delaktiga och engagerade i diskussioner om rättvisa och jämlikhet. Genom att vi gett barnen utrymme att uttrycka sina åsikter och lyssna på varandra har vi skapat en miljö där alla röster räknas och varje barn känner sig hörda och värdefulla.

Artikel 30 Minoriteters och urbefolkningsbarn:

När det gäller minoriteters rättigheter har vi språksamtal med alla vårdnadshavare. Det är ett sätt att få reda på om vi har barn som tillhör en etnisk, religiös eller språklig minoritet eller urbefolkning. Vi gör sedan en plan hur vi ska kunna ge barnen det de har rätt till på förskolan.

Synpunkter och klagomål:

Under året har vi fått in en del klagomål från vårdnadshavare kring antalet sammanslagna veckor under sommaren. Vi valde att sammanslå förskolorna under sex veckor på vår enhet istället för att sammanslå färre veckor med en närliggande förskoleenhet. Vi tänker att det ger en bättre kvalitet för barnen som vistas i en mer känd miljö, med färre barn och pedagoger. Det har även medfört att fler pedagoger kunnat få sina önskemål om semester i större utsträckning.

Vi har även samlat in synpunkter angående sommarförskolan från våra pedagoger som har haft möjlighet att svara på en Forms-enkät. De svar vi fått in både från vårdnadshavare och pedagoger har påverkat vår planering av vår gemensamma julförskola och kommer att ligga till grund för vår planering av 2025 års semesterplanering.

Under hösten har det kommit in en del synpunkter på verksamheten från vårdnadshavare. Synpunkter och klagomål har hanterats direkt av pedagoger eller ledning. Detta sker via telefon eller genom svar på mail. Vid behov erbjuder vi även samtal på förskolan.

Det har inte bara varit negativa synpunkter utan vi har vid flera tillfällen fått återkopplingar från vårdnadshavare som har velat framföra sin tacksamhet för den fina verksamhet vi erbjuder deras barn.

Redovisning av synpunkter och klagomål

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder
Beröm	Antal beröm			7	7 st	
Från vem har klagomål eller synpunkt inkommit?	Annan (t.ex. okänd)					
	Medarbetare/verksamhet inom förvaltningen			2	2 st	
	Närstående (anhörig, god man, etc.)					
	Samverkanspart (ex annan förvaltning, Region Stockholm, Polis)					
	Skolinspektionen					
	Vårdnadshavare			10	10 st	
Vad gällde klagomålet eller synpunkten?	Annat (ange vad i rapporteringsvyn)			3	3 st	
	Bemanning (Kontinuitet, vikarieanskaffning)					
	Bemötande					
	Beslut (missnöje, avsaknad av beslut, ej kommunicerat etc.)					
	Brister i information (utebliven info, obegriplig info, etc.)					
	Brister i rutiner/utförande av insats eller verksamhet			3	3 st	
	Fråga/idé					
	Fysisk inne- eller utemiljö (ej städad, avsaknad av material etc.)			2	2 st	
	Hantering av personuppgifter					
	Kompetens					
	Kränkande behandling			1	1 st	
	Mat och måltider			1	1 st	
	Teknik, verksamhetssystem och IT-relaterade frågor					
	Tillgänglighet (öppettider, telefontider, fysisk miljö)					
	Utebliven/försenad insats eller aktivitet					
Återkoppling	Antal klagomål där återkoppling har lämnats			10	10 st	

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder
Åtgärder	Antal klagomål där åtgärder vidtagits			9	9 st	